

TARTALOM

ÖNKRITIKUS TÖRTÉNETTUDOMÁNY

- **Glatz Ferenc:** Űrkutatás, közgondolkodás, történettudomány 3

JELENIŐBEN

- **Ferencz Csaba:** Az űrtevékenység kezdete 4
- **Soós István:** A világkép változása 5
- **Ferencz Csaba:** Kutatás és alkalmazás 9
- **Sipos Péter:** A félelem ára 11
- **Ferencz Csaba:** Magyar űrtevékenység 14
- Farkas Bertalan, az első magyar űrhajós (P. Á.) 15
- **Gazdag Ferenc:** Mégiscsak csillagháború? 16
- **Szegő Károly:** A végső válaszokat kutatva... 18
- **Trethón Judit:** Űrmozik 21

FIGYELŐ

- **Tóth István György:** Misszionárius a hódoltságban 26

NYÍLT TÉR

- A mai ember őse (Szabó Dezső) 28

HÍREK

A legkorábbi földműves települések Európában • Korai város civilizáció Észak-Szóriában • Városok a Földközi-tengerben • Zalavár, a pannóniai Karoling (ör)grófsági központ • Lopótok Kígyó király Fekete Jaguar városából (Kronstein Gábor) 31

- **Kronstein Gábor:** Éghajlat és történelem 33

GYARAPODÓ KÖZGYŰJTEMÉNYEINK

- Európa közepe 1000 körül 34

Címlapon:

Az amerikai Atlantisz űrrepülőgépek fellövése, 1984

História

Szerkesztő: Glatz Ferenc

A szerkesztőség tagjai: Engel Pál,
Kertész István, Sipos Péter,
Szász Zoltán, Tóth István György

Olvasószerkesztő: Burucs Kornélia

Szerkesztőségi titkár: Párizs Ágnes

Munkatársak:

Demeter Zsuzsanna, Stemlerné Balog Ilona (kép); Kovács Éva

Horváth Imre (számítógépes tördelés);

Nagy Béla (térkép)

Felelős kiadó: História Alapítvány

Elnök: Niederhauser Emil

Szerkesztőség: 1014 Budapest, Úri u. 53.

Telefon: 356-0457 Levélcím: Pf 9. Bp. 1250

www.historia.hu

A História Alapítvány bankszámlaszáma:

11701004-20125394 OTP Bp., I. ker. Alagút u. 3.

Szedés, tördelés: MTA TTI Kiadványcsoportja

Vezető: Kovács Éva

Nyomás: MESTERPRINT Kft.

Budapest, Vak Bottyán u. 30-32/B

Felelős vezető: Szilágyi Tamás

Megjelenik évente tízszer.

Előfizetési díj: 1 évre 1100 Ft

Terjeszti: HIRKER Rt., NH Rt. és alternatív terjesztők

Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál

és a Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta

Igazgatóságnál (HELP), Budapest, Orczy tér 1-3.

Külföldre előfizethető: Hess András Kereskedelmi Kft.

H-1406 Budapest, P. O. Box 53

HU ISSN 01392409. Index: 25384

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

ÖNKRITIKUS TÖRTÉNETTUDOMÁNY

Űrkutatás, közgondolkodás, történettudomány

Kutatjuk ember és természet viszonyának történelmét, évtizedek óta. Mikor, hogyan gondolkodott az ember a Földről, amelyen él, a Napról, amelyet minden nap lát, a világmindenségről. Beszélünk – történészek, természetkutatók, filozófusok – a geocentrikus világkép több évezredes uralmáról. Több évezredes korszakról, amikor az embernek „biztos ismeretei” csak a saját égitestjéről, a Földről voltak, így hát a Földet helyezte a beláthatatlan és felfoghatatlan világmindenség középpontjába. Azután beszélünk a heliocentrikus világkép kialakulásáról, amikor – a 16. századtól a tudósok: csillagászok, matematikusok, fizikusok – gondolatban kiléptek a Föld vonzásköréből.

A közfelfogásban – földművesek, iparosok, sőt értelmiségiek gondolkodásában is – azonban az „Ég”, a fölöttünk látható végtelen „mindenség”, a „túlvilág” színhelye volt: benépesítve a földi léten túli „intézményekkel”, mennyországgal, felhők mögül bennünket őrző-óvó angyalokkal vagy elhalt barátainkkal, ellenségeinkkel, feltámadásra váró, palástba öltözött lelkekkel. Sőt, az őket udvarispánként felügyelő és isteneinket szolgáló személyekkel. A köznapi vallásos gondolkodás betelepítette az „Űr”-t: a földi siralomvölgyben megélhető életkor utáni lét színhelye lett. (A korábbi századokban a Föld mélyét tekintette a képzelet a földi lét utáni élet színterének: Hades birodalmát a Stix határfolyó választotta el az élők világától, de a földi birodalom szervezete mintájára, túlvilági hierarchiával.)

Azután jött 1961, az első ember űrutazása és szerencsés visszaérkezése a Földre.

1961 határév az emberről, természetről való gondolkodásunk sok tízezer éves történelmében. Történetkutatók, filozófusok, több évszázada beszéltek arról, hogy létezik egy naprendszer, sőt több Naprendszer. Ateisták könyveket írtak arról: számításaik azt bizonyítják, hogy a földi életet lezáró halál után nincs folytatás. Az űr nem lehet a lakhelye a vásárokon árult, szent képeken megjelenített angyaloknak, a hívők könyörgéseit meghallgató és „teljesítő” szenteknek. S hogy teljesen felesleges erőlködés, amikor úgy akarnak közrendet, erkölcsöt meghonosítani földi életünk színterein, hogy azt mondjuk: a jó cselekedetek jutalmát, illetve a rossz cselekedetek büntetését majd a túlvilágon nyerjük el. Pedig a valóságban a „mennyország”, a „Paradicsom”, a „Pokol” – a túlvilági jutalom és bűnhődés – évezredek óta fegyverező erő volt. Az istenhit, ember és világmindenség viszonya konkrét formában, megszemélyesített alakokkal jelent meg a köznapi gondolkodásban, s ezek színtere mindig a világűr volt.

S most, 1961-ben sokakban hirtelen megrendült ez a konkrét túlvilágképzet. Az első űrutazás, majd a következő két évtized űrexpedíciói, az ezek nyomán keletkezett filmek, regények, a hirtelen megszaporodó mennyország-viccek felmorzsozták a túlvilágról dédelgetett és gyermekkorunkban olyannyira valóságnak gondolt képzeleteinket.

Csak az érti majd e változás súlyát, aki nem élte át. Mert az átélők veszik észre legritkábban, hogy emberiség történelmi méretekben forradalmi változások mennek végbe a szemük láttára. De ennek a változásnak az embert megrázó voltát csak az *érzeke*li, aki átélte. Disszertációk, filmek témája lehet majd egyszer a közgondolkodásban lezajló csendes forradalom, amely a mai idősebb generációk fejében négy évtizede megindult. Egy évezredek óta

Folytatás a 23. oldalon

berendezett világ néptelenedett el, tűntek el kellékei. A közgondolkodásból lassan kikopnak a túlvilághoz kapcsolódó történetek, amelyeket esti mesékben hagyományoztak ránk ükapáink, szüleink. Meséltek a ránk fentről letekintő elhalt szülőkről, testvérekről, a bennünket odafent váró elhunyt barátról, szerelmeinkről. Most a világot mindenki szobájába behozó tévé, az újságok fotókat közöltek a Holdról lehozott kőzetekről, a zord égitestről. A valóságot mutatták. Nem iskolai tananyag, nem tudományos előadás keretében hallottunk minderről, hanem láthattuk is azt! Nem lehetett kitérni az önértékelés és az addigi világlátásunk átértékelése elől. Mégsem voltunk tudatában e meginduló csendes gondolkodásforradalomnak! (A történettudomány amúgy is belénk sulykolta, hogy a „forradalom” mindig véres ütközeteket, de legalább hangos politikai vitákat jelent.)

Az *úr feltárulkozása* folyamatos megismerése az emberiség eddigi történelmének legnagyobb gondolkodásforradalmát indította el, a világmindenség és az ember viszonyának elkerülhetetlen újraértékelését. Mondogatjuk, ösztönözzük tanítványainkat, történészkollégáinkat: elevenítsék fel – legalább a középiskolai tankönyveket elővéve – a fizika, a kémia, a biológia alaptételeit. Hogy megérthessék mi vezetett századunk e gondolkodási forradalmához! Hogy megértsék a 20. század eszközvilágát: a kifejlesztett új anyagokat, az új technikát. Hogy megértsük azokat a társadalom mélyén munkáló erőket, amelyek az emberi közösséget, a köz- és politikai gondolkodást végső soron meghatározzák. (És amely emberi társadalom történelméből oly egyoldalúan inkább csak a kis léptékű politikai csetepatékat dolgozzuk fel elolvashatatlan mennyiségű könyv- és folyóirat-termeléssel.)

Mit tudunk továbbá arról, milyen hatással van a *világmindenség fokozatos megismerése* a világszemléletek hivatásos formálójának gondolkodására? A keresztény-keresztyén, a zsidó, a muzulmán, a buddhista és más vallásokra? Hogyan befolyásolta mindez – csak az utóbbi negyven esztendő egyháztörténelmét tekintve is – a katolikus egyház gyors reformtörekvéseit, mindenekelőtt a Vatikánban, s mindenekelőtt néhány zseniális pápa: XXIII. János, VI. Pál, majd napjainkban II. János Pál politikai és dogmatikai nyitásait? S miért rettent, s retten meg gyakran az egyházi alsóbb szint a reformgondolkodástól? Félve talán a hívők elvesztésétől? Hogyan bontakozik ki ugyanakkor egy megtisztult vallásos gondolkodás a filozófia szintjén például T. de Chardin írásaiban, amely vallásosság most már az emberi létről, istenről, örökkévalóságról mindenkit meggondolásra készítető kérdőjeleket sorol elének. S e megújult vallásosság vitapartnereit a jelenlegi tudás valódi határainak elismertetésére készíti. De ugyanakkor e határok további feszegetésére is!

Vajon befolyásolja-e a természettudományos forradalom és az *úr feltárulkozása* a megerősödő muszlim vallásos irányzatokat? Hozzájárul, hogy azok modernizációellenes társadalompolitikai töltetet nyerjenek? Mennyire – kevésbé? – befolyásolják-e az új felfedezések az inkább elvonat-

koztatott világképben gondolkodó – és a világűrt nem beépítő – távol-keleti vallások híveit?

Kortörténelmünk ezen valóban nagy fordulójáról keveset tudunk. Történeti érdeklődésünk másfél évszázada politika-függő, amióta a politizálás (főként amit pártpolitikán értünk) a nyilvánosság előtt zajlik. A politikatörténetből kiábrándult történészkollégák azután inkább az elit- vagy tömegkultúra historikumát, a statisztikai eszközökkel is leírható társadalmi történéseket kutatják. De a technika, a közgondolkodás robbanásszerű forradalma még jobbára csak sci-fi-filmek, regények irodalmi formáiban jelenik meg. Tudományos elemzése jórészt még hátra van.

Pedig figyelniünk kellene, nekünk történészeknek. Nem is csak a közgondolkodás változására, hanem a sokat kutatott politikatörténetre! Milyen hatást gyakorol például az úrkutatás a világpolitikára?

Keressük az utóbbi fél század világpolitikájának mozgatórugóit. Könyvek tömegét, életművek ezreit áldozzuk a hatalmi csoportosulások harcainak leírására. Az utóbbi évtizedben már ezeket meghaladó remek elemzések születtek a világgazdasági tényezők meghatározó szerepéről (mindenekelőtt a magyar Berend T. Iván elemzései). A História évtizede boncolgatja a két világrendszer 1945–90 közötti erőviszonyait, különösen nagy teret adva a Kádárkorszak tárgyalásának, a kádári nemzetközi mozgástér megismerésének.

Most, ember és természet viszonyát kutatva botlunk az újabb meghatározó tényezőbe: az *úrkutatásba*. Amely úrkutatást eddig csak háttértényezőként említettünk: mint a fegyverkezési verseny részelemét, a hatalmi ütközések eszköztárának kitermelőjét vagy vonzatát. Amolyan technikatörténeti elemnek tekintettük – s taglalásait, értékelését elsősorban a fizikusok, a csillagászok feladatkörébe utaltuk. Amely függetlenül él a napi politika rövid távú változásai mellett.

Most „*új szintézis*” megvalósítására törekszünk. Természet- és társadalomkutatás új szintézisére. Legalább a történetiszemléletben, legalább Magyarországon. És úgy látszik, nemcsak szép elvek hajszolását végezzük, hanem konkrét eredményekre is juthatunk.

Idézzük csak fel az utóbbi háromnegyed évszázad történelmét, s kíséreljük meg beilleszteni az eddig megismert meghatározó tényezők közé az úrkutatást!

Az 1929–31. évi világgazdasági válság után, a szociális és nemzeti konfliktusok feloldásának jelszavával világszerte megindul egy felülről irányított szociális forradalom, amely Németországban az új világrend jelszavával világuralmi eszköztárat, nem utolsósorban fegyvertárat keres. Így jut el a világpusztító atomfegyver tervéhez és az interkontinentális célba juttató eszköz, a rakéta kísérletezéséhez. Az emberiség két tudományos álma: a Föld elhagyása és az anyag szétbontása gyakorlati „alkalmazásának” tervéhez. És a rakétát meg is építi. A politikai-ideológiai magreakció beindult.

1945 után az USA döntő technikai fölénybe került az atomfegyver, valamint az interkontinentális repülő birtokában, igaz most már nem a náci Németország, hanem az új világhatalom, a Szovjetunió felett. Politikai-katonai világverseny kezdődik. Az USA befolyása nem várt módon meg-

nő: a dollárövezet és ennek részeként az amerikai katonai övezet átfogja a volt angol gyarmatokat és Nyugat-Európát. A másik oldalon, a Szovjetunió pedig kiterjeszti befolyását Kelet-Közép-Európára, és politikai szövetségeseket teremt Ázsiában (Kína, Észak-Korea). Kibontakozik a „hidegháború”. A Szovjetunió lezárja a megszállt övezet határait (1948), nagy nukleáris és célba juttató (rakéta-, repülőgép-) eszközfejlesztésbe kezd. Ehhez mindenekelőtt a fizikai, majd a kémiai tudományos bázis fejlesztése szükséges. Szétveri ezért a hagyományosan humánkutatás-központú kelet-európai tudományos szervezetet, s helyette korszerű természettudományos (fizikai, majd kémiai) bázist épít ki. Indokolható és jogos e modernizáció, ám túlhajtva a stratégiai-politikai célok érdekében. Ugyanakkor visszaszorítják és propagandaeszközként kívánják csak használni a társadalomtudományokat. Az USA-ban hasonló természettudományos bázisfejlesztés történik.

1957-ig tart az amerikai tudományos-technikai, katonai fölény. Ekkor a Szovjetunió fellövi az első szputnyikot, majd 1961-ben eljuttatja az első embert a világűrbe. A szovjetek valószínűsítik meg a németek célját: a világ bármelyik pontját elérhetik a közben kifejlesztett atom- és hidrogénbombáikkal. Ugyanakkor csodálatos tudománytörténeti teljesítmény is születik: a fegyverek árnyékában kibontakozik az új tudományos-technikai és az azt követő, fentebb jelzett közgondolkodás-forradalom.

Az USA-ban kitör a „szputnyik-pánik”: Amerika – először a történelemben – sebezhetővé lesz. Eddig még feltáratlan, hatalmas összegeket fordítanak a matematikai, fizikai, kémiai oktatásra és kutatásokra. Nemzeti laboratóriumokat hoznak létre, és óriási állami megrendeléseket adnak a fegyverkonstrukciónak, hogy behozzák a rakéta- és űrfegyverkezésben őket megelőző szovjeteket.

Az űrkutatás, a fizika, a matematika tudománya – a céloktól függetlenül – látványos fejlődésnek indul mindkét nagyhatalmi államban. A szovjet – kihasználva pillanatnyi technikai-tudományos fölényét a rakéta- és űrkutatásban – expanzív napi politikába kezd. (Ahogy az USA tette korábban, 1940, illetve 1945 után.) Segélyprogramokat indít Afrikában, Ázsiában, Kubában, a Közel-Keleten, Indiában, az egykori európai gyarmatbirodalmak helyén szerveződő önálló államokban. Imperializmusellenes, Nyugat-ellenes szövetségeseket keres és talál. És az ideológiai, politikai „segítség” mellett természetesen megjelennek a szovjet hadászati eszközök – megrendeléshez juttatva a szovjet hadiipart, egyben a nagy természettudományos szovjet kutatóbázist. A világszervezetekben is egyre hangosabban képviseli érdekeit. Majd megjelennek az emancipálódó kínai, indiai, ezután arab „atom”- és rakétahatalmak. A magát erősnek érző szovjet belpolitikailag megnyugszik: Hruscsov lazít némileg a proletárdiktatúra abroncsain (1956–1964).

1969-re azonban a szovjet űrkutatási előnyt ledolgozza Amerika: embert küld a Holdra. Ezt tévé közvetíti a világnak. Kifejleszti ugyanakkor a rakétaelhárító rendszereket, sőt az egész golyóbiztos figyelni képes rendszereket állított üzembe. (Párhuzamosan felgyorsul az elektronika, a távközlés forradalma, ezzel az emberiség érintkezéskultúrájának gyökeres változása indul meg.) A világűrkutatásban és a

rakétafejlesztésekben beállt egyensúlyi helyzet a tárgyalásos politikához vezet. A látszólagos erőegyensúly 1969–1985 között áll fenn.

Mindkét oldalon megnyugodni látszanak: ami azonnal az űrkutatási, természettudományos költségvetések csökkenésével jár. (Egyelőre pontos adatsoraink nincsenek. Ezek lennének pedig az igazi történettudományos témák, nem pedig a diplomáciatörténeti mikrotanulmányok!) A nyugati világban megindulnak most már az emberre irányuló kutatási programok: felgyorsul a molekuláris biológiai kutatás, s megújulnak az 1930-as években kezdődött genetikai kutatások, amely a fasiszta ideológia alkalmazása miatt évtizedekig „szalonképtelen” tudománynak számított. Ekkor kezdenek figyelni a természet megővására is: elsősorban a biológiai diverzitás megőrzésére. Ökológiai világprogramok indulnak. A kémiai kutatások újabb eredményei a gyógyszergyártásban és ezzel az egészségmegőrzésben hasznosulnak, ugyanígy az építkezésben, eszközgyártásban a mesterséges anyagok tömeges alkalmazása révén. És az 1970-es évektől a chipek újabb és újabb generációja, a korszerű számítógép, és a még korszerűbb távközlés terjed, ami a tömegkommunikáció, az ismeretszerzés és -közlés, az emberi érintkezés radikális átalakulásához vezet.

Társadalmi konfliktusfeloldási kísérletek, világpolitikai és világgazdasági érdektörekvések, tudományos-fejlesztési politika, világszemlélet-alakulás kölcsönhatásai mozgatják 1930–1985 között az emberiség eddigi legnagyobb társadalmi-technikai forradalmát...

Eddig a történelem. Eddig vannak értékítéleteink, több-kevesebb biztonsággal hipotéziseink. Ma már elfogadjuk: az emberiség történelmét soktényezős folyamatnak kell tekinteni. Amelyben a hatalmi politikai erők, a gazdasági érdekek, az emberi indulatok, hagyományok mellett mind több figyelmet kell fordítani a *technikai-tudományos tényezőre*. Amely tudományos tényezőknek nemcsak az elmúlt időkben, de jelenünkben is növekvő jelentősége van, és mind kegyetlenebbül hangzó kérdések felállítására ösztönöznek. E tényező megismerése még inkább arra ösztönöz, hogy az ideologikus történet- és társadalomértelmezést még határozottabban szorítsuk félre.

Figyeljünk az újabb kérdésekre.

A ma kérdései – éppen ezen kiindulópontból közelítve korunkhoz – számolhatatlanok.

1983-ban megindult a „csillagháború” a Szovjetunió (a Reagan-adminisztráció korai retorikájában a „gonosz”) megsemmisítésére. Sikerült, ezt tudjuk. A hidegháborút végül is már nem löfegyverekkel vívták, hanem számítógépekkel. Döntött az informatika. De nem tudjuk, volt-e amerikai terv arra: hogyan fog kinézni a világ, ha a két pólust felváltja az egypólusú rendszer? Az USA képes-e egyedül *egyensúlytartásra* – vagy a megszerzett világuralom gyakorlására? A nagyon is szükséges konfliktusmegelőzésre és feloldásra? Nem tudjuk, feltették-e a kérdést maguknak: tényleg a csillagháború fenyegetésére volt szükség a szovjet rendszer embertelenségének a felszámolásához? Értik-e a világot? Gondoltak-e arra, hogy az államszervezet szétesése után mi lesz a megmaradó katonai bázissal? Amikor tönkremegy a politikai-adminisztrációs szervezet is, amelyik leszelhetné az atom- és rakétasilókat, megfelelően kezelné az

atomtemetőket? Adminisztráció, amelyik átalakíthatná az eddig főként a fegyverkezést szolgáló megmaradt katonai-tudományos bázisokat. Amely bázisok most (1992 után) felügyelet nélkül maradván egy földrész talaját, vizét, levegőjét és emberi társadalmát szennyezik. Mert azért a Szovjetunió sem csak atomrakéták, tengeralattjárók hazája volt – ahogy a technokrata fegyverkezési lobbij gondolhatta –, hanem *emberek hazája* is. Lehet, hogy az amerikai „csípőből tüzelés” hagyománya helyett jobb lett volna a tárgyalásra és leszerelésre törekvő európai politikáját követni? Különösen 1985, a peresztrojka megindulása után? Egyesek a fegyverlobbi embertelen – vagy inkább társadalomismeret nélkül végbemenő – önmozgásáról beszélnek az USA-ban 1983 után. Mások viszont arról, hogy a szovjet politikai elitnek nem lett volna, nem volt ereje a saját katonai gépezetét, saját katonai lobbiját visszaszorítani. Ezért az „egészet” kellett összetörni. Egy másik érv a „csillagháború” ellen: a szovjet politikai rendszer az 1980-as évek közepére már belülről is összeomlott, hiszen a társadalom nem tudta előteremteni a fegyverkezési verseny költségeit; ráadásul az informatika, a globális szintű televíziózás és globális számítógép-hálózat is bomlasztotta már a szovjet politikai rendszert. Az emberek nem akarták már tovább elviselni a hatalmas lemaradást, a megszorításokat a mindennapi élet terén. És egyre nehezebben tűrték már az emberi szabadság korlátozását is.

És sorjázna a kérdések: vajon figyeljük, mi történik a szovjet összeomlása után a Közel-Keleten vagy Kínában? Ahol – az első elemzések szerint – ugyanaz játszódik le, ami a Szovjetunióban 1949 után: nagy beruházások a termelőerők stratégiai ágazataiban (és ezzel a természettudományokban, a műszaki tudományokban). Óriási állami költségvetési erőfeszítések, miközben elhanyagolják az emberi életminőséggel való foglalkozást...

Akárhogy is válaszolunk majd a feltárt adatok ismeretében e kérdésekre, egy biztos: a történettudomány csak akkor tud megalapozott válaszokat adni, ha kimozdul több évszázados, hagyományos témái köréből, és érdemben megismeri a technika a természet világát. Csak akkor, ha újraértelmezi *idő* és *tér* fogalmát, és jobban figyel az európai–amerikai államrendszerek kétezres éves történetén, előtörténetén kívül eső korszakokra és más kultúrákra. Ha a történetképzésben teret enged a természettudományos ismereteknek és gondolkodásmódnak, és a fizika, a kémia, a biológia – valamint alkalmazási területeik: a műszaki, az agrár- és orvostudomány – eredményeinek. Újra-gondolja nemcsak kutatási tematikáit, képzési rendszereit, de forrástani felkészültségét is.

Talán akkor majd remélhetjük, hogy fizikusaink, műszaki szakembereink is másként gondolkoznak, amikor Naprendszeréről, világűrutatásról beszélnek. Akkor talán majd többet gondolnak arra is, ki lesz az a lény (ember, netán robot?), aki az emberi léptéket meghaladó, sok fényévnyi távolságba indított űrutazásokat megteszi. S milyen lesz az az ember, aki e rendkívül bonyolult géprendszereket képes működtetni? Milyen lesz lelkesége, műveltsége, életcélsziszteme? Mert sem az űrkutatást, sem a gépcsodákat nem önmagukért fejlesztjük, hanem a még tökéletesebb, még emberibb emberért. Legalábbis mi így gondoljuk, az új évezred küszöbén.

GLATZ FERENC

História a világhálón

Kedves Olvasóink!

Bizonyára többen figyeltek arra, hogy folyóiratunk 2000/1. számától kísérleti jelleggel megindította www.historia.hu c. internetes honlapját. Az elektronikus szupersztrádán kalandozók közül már jó néhányan fel is keresték e címet. Visszajelzéseik és eddigi tapasztalataink azt igazolják, hogy valóban széles körben mutatkozik igény a tájékozódás és ismeretszerzés e formája iránt itthon és külföldön egyaránt. Elektronikus lapunk főszerkesztője Glatz Ferenc, a História alapító szerkesztője.

Honlapunk *jelenlegi felépítése* a következő:

1. **Aktuális szám:** ennek színes címlapja alatt feltüntetjük, hogy a terjesztőknél mely időhatáron belül vásárolható meg a szám. E menüsor alatt Olvasóink megtalálhatják az aktuális szám tartalomjegyzékét, valamint a tanulmányok rövidített szövegét.

2. **Régi számok:** e keresési lehetőség a História indulásától (1979) kínálja évfolyamonként az egyes számok színes borítóját és tartalomjegyzékét. Ez a csoportosítás arra ad lehetőséget, hogy az érdeklődők teljes áttekintést kapjanak az adott szám tematikai és szerkezeti felépítéséről. (Az itt felkínált vizuális megjelenítés talán folyóiratunk számainak gyűjtőit is segíti az esetleges hiányok felismerésében.)

3. **Keresés:** e címszó alatt Olvasóink hamarosan egy olyan adatbázisban kereshetnek, amely a Históriaiban 1979-től megjelent valamennyi tanulmányt, dokumentumközlést, térképet, képösszeállítást tartalmazza, különböző keresési szempontok felkínálásával. Adatbázisunk építése és feltöltése még folyamatban van, reményeink szerint az év végére e munka befejeződik.

4. **História Könyvtár:** ezen összeállítás az 1993-ban indított, elsősorban a középiskolai tanárok, diákok, egyetemisták munkáját segítő kézikönyvekről ad tájékoztatást. Itt megtalálja az érdeklődő az egyes kötetek borítóját, tartalomjegyzékét és szerzői előszavát/bevezetőjét. Amennyiben a kötet(ek) még kaphatók, a program felkínálja az elektronikus megrendelés lehetőségét is.

5. **Levelezés:** a honlapra látogató érdeklődőknek a levelezési oldalon lehetőségük van észrevételeket, javaslatokat küldeni szerkesztőségünkhöz.

6. **Hirdetőtábla:** terveink szerint ezen az oldalon tesszük közzé a hazai kulturális élet történeti tárgyú, jelentősebb eseményeinek naptárát. Az érdeklődők válogathatnak az országos múzeumok havi programjaiból, tájékozódhatnak a történeti irodalom legfrissebb kiadványairól, szakmai konferenciákról. A Hirdetőtábla lehetőséget biztosít arra is, hogy az Olvasóktól beérkező ilyen típusú híreket a nagyközönség tudomására hozzuk.

2000. január 1-jétől honlapunkat az alábbi rovatokkal egészítjük ki:

7. **Figyelő:** történészek hozzászólása a közéletben, a médiában napirendre kerülő történelmi tárgyú témákhoz.

8. **Történelem az érettségien és az egyetemi felvételi vizsgákon.**